

ZOFIA MĄCZKA

Ósmy dzień rozprawy, 2 grudnia 1947 r.

Przewodniczący: Proszę, następny świadek, dr Zofia Mączka. Pouczam świadka w myśl art. 107 kpk, że należy mówić prawdę. Fałszywe zeznania karane są więzieniem do lat pięciu. Czy strony zgłaszają wnioski co do trybu przesłuchania świadka?

Prokuratorzy: Zwalniamy świadka od przysięgi.

Obrońcy: My także.

Świadek: Zofia Mączka, 42 lata, wyznanie rzymskokatolickie, lekarz, w stosunku do oskarżonych obca.

Przewodniczący: Co świadkowi wiadomo odnośnie do oskarżonych, których tutaj świadek poznaje?

Świadek: Poznaję *Oberaufseherin* Mandel [Mandl], przeciwko której zeznaję za czas w obozie w Ravensbrück. *Oberaufseherin* Mandel, przeszedłszy przeszkolenie w bunkrze, została z wiosną 1942 r. przydzielona do obozu w Ravensbrück w charakterze *Oberaufseherin*.

Okres rządów oskarżonej Mandel był najsurowszym czasem w tym najgorszym obozie, w którym najwięcej znęcano się nad więźniami. Oskarżona miała specjalność: zarządzanie zdjęć butów. Od jej przyścia musiałyśmy wszystkie chodzić bosy. Apele trwały od wczesnych godzin rannych. Dwie, trzy godziny stałyśmy bez butów i było nam okrutnie zimno. Dla ratowania się przed zimnem podkładałyśmy pod stopy skrawki papieru. Gdy chroniłyśmy nasze stopy papierem, wtedy Mandel [...]ała tych skrawków i wykopywała je nam spod stóp. [...]ą torturą, to było ucinanie włosów za każde najdrob [...]sze przestępstwo. Więźniarki musiały nosić włosy, za [...]ane w kłębek wstążeczką, natomiast włosy golono, gdy Man [...] zauważyła jakiś kosmyk włosów spod chusteczki. [...]le to są drobnostki w stosunku do innych spraw. W lipcu [...] r. powołano komisję lekarską z Hohenlychen dla prowa[...]ia doświadczeń. Badaniami tymi kierował prof. Gebhardt przy [...]łudziale lekarzy obozu Ravensbrück. [...] Mandel wybrała około tysiąca Polek dla tych badań doświadczalnych [...].

[...] lipcu 1942, zostałam przyjęta jako pracownica lekarska. Na [...] okres przypada rozpoczęcie się prowadzenia doświadczeń. [...]yna się okres surowych zarządzeń. Nie wolno udzielać [...] ówkom pomocy w formie opatrunków na ich okaleczone nogi, [...]wodu chodzenia boso. Kiedy jedna z tych Żydówek prosiła [...]strę rewirową o udzielenie pomocy, została wykopana przez [...] siostrę z rewiru i skazana na bunkier. W bunkrze zginę [...] śmiercią głodową, albowiem na zarządzenie *Oberaufseherin* [...]del stosowano w bunkrze śmierć głodową. [...]gi przykład śmierci przez zagłodzenie, to więźniarka, którą jako [...]ownice rewirowe, wynosiłyśmy z celi nr 64. W sierpniu [...]2 roku zmarła z głodu. [...]le i wiadomo przed rządami i po rządach oskarżonej Mandel, [...] była stosowana kara śmierci przez zagłodzenie. [...] moich obowiązków należało wnoszenie trupów z bunkra, [...]órzy zmarli wskutek śmierci głodowej. Za rządów oskarżonej Man [...] było najwięcej śmierci z powodu głodu w obozie. To by [...]to wszystko, co bym w sprawie sprawowania oskarżonej Mandel [...]ciała powiedzieć.

Przewodniczący: A jak w stosunku do świadka zachowywała się oskarżona Mandel, biła świadka?

Świadek: Nie biła mnie, bo wiedziała, że jestem lekarzem.

Przewodniczący: A w innych okolicznościach jak zachowywała się oskarżona Mandel?

Świadek: Nie było apelu, żeby ktoś nie został pobity za najdrobniejsze przewinienie.

Przewodniczący: A czym oskarżona biła?

Świadek: Uderzała ręką w twarz, nosiła prawie zawsze eleganckie rękawiczki.

Przewodniczący: A czy były zakrwawione?

Świadek: Tego sobie nie przypominam.

Przewodniczący: Świadek wspomniała o eksperymentach na kobietach. Jakiego rodzaju to były eksperymenty?

Świadek: O doświadczeniach tych pisałam w „Tygodniku Lekarskim”. Prowadzone one były przez szkołę dr Gebhardta od lipca 1942 do sierpnia 1943 r. Doświadczenia wykonywane były na kończynach dolnych i dzieliły się na dwie grupy. W grupie pierwszej operacja kończyn, a w grupie drugiej doświadczenia aseptyczne dla badania regeneracji tkanek. Od operacji tych zmarło pięć Polek, a po operacjach rozstrzelano sześć.

Przewodniczący: Czy są pytania do świadka?

Prokurator Szewczyk: Może świadek mi powie, jaki był skutek tych doświadczeń dla organizmu chorych, na których dokonywano zabiegów, niezależnie od wypadków śmierci.

Świadek: Prowadziły one w przeważnej części do kalectwa. Grupa, która przeszła zabiegi zakaźniowe, wychodziła z tej choroby po kilku miesiącach, poza kilkoma osobami, u których uległa uszkodzeniu tkanka. Te zaś, które przeszły operacje, szczególnie kończyn dolnych, miały uszkodzenia w mniejszym lub większym stopniu. Najgorsze jednak było przeżycie psychiczne, gdyż przez cały czas pobytu w obozie czekały one na rozkaz, który miał je skierować na rozstrzelanie. Z tym lękiem żyły one przez rok, dwa, czy trzy lata swego pobytu w obozie. 59 tych osób, na których dokonywano doświadczenia, żyje jeszcze w Polsce, zmarły trzy.

Prokurator Szewczyk: Jakimi chorobami zakażano?

Świadek: Pierwszą grupę zakażano gronkowcami, drugą zaś tężcem, zgorzelcem złotym, względnie obrzękiem.

Prokurator Szewczyk: Czy oskarżona Mandel brała udział w selekcjach?

Świadek: Mandel nie miała wpływu na to, kto ma być wyznaczony do selekcji, tylko wykonywała rozkaz już otrzymany.

Prokurator Szewczyk: Czy świadkowi wiadomo, żeby poza tymi wybiórkami wysyłano selekcionowane osoby do innych obozów?

Świadek: Nie jest mi wiadome, żeby transporty osób selekcionowanych odchodziły. Wiem dokładnie, że zostało dokonanych szereg rozstrzeliwań – np. 10 maja, gdzie rozstrzelano 13 Polek z Lubelszczyzny, młode dziewczynki z gimnazjum, względnie studentki z uniwersytetu (siostry Chrostowskie), potem transport z Częstochowy i wiele innych. W jakim stopniu jest tutaj winna oskarżona Mandel, tego nie wiem, a więc nie mogę powiedzieć. W każdym razie rozstrzeliwania dokonywane były w okresie jej rządów.

Prokurator Szewczyk: Czy świadkowi wiadomo, z jakich przyczyn dokonywano tych egzekucji?

Świadek: Cztery transporty, jakie wtedy przyszły, były to transporty więźniów mocno zaangażowanych politycznie i pochodziły z więzień Tarnowa, Krakowa i Warszawy.

Prokurator Szewczyk: Czy stykała się świadek z oskarżoną Mandel w Oświęcimiu?

Świadek: Nie, tylko w Ravensbrück.

Przewodniczący: Czy są jeszcze jakieś pytania do świadka?

Prokuratorzy: Nie.

Obrońcy: Nie.

Przewodniczący: Wobec tego świadek zostaje zwolniona.